

ИНТЕРЛЮДИ
МИТРОФАНА ДОВГАЛЕВСКАГО
XVIII ВЪКА.

Въ 1865-мъ году впервые открыты были неизвѣстныя до того времени интерлюдіи учителя піитики въ Кіевской Академіи *Митрофана Довгалевскаго*, сочиненныя имъ въ 1736—7 г.г. Тогда-же даны были о нихъ сообщенія въ «Трудахъ Кіевской Духовной Академіи» проф. Н. И. Петровымъ¹⁾. Эти сообщенія давали право предполагать, что въ піесахъ Митр. Довгалевскаго заключается много очень интереснаго для изслѣдователей малорусской старой письменности вообще, и для изучающихъ любопытныя страницы въ развитіи малорусской драмы—въ частности. Но такъ какъ эти интерлюдіи считались потомъ затерянными, то въ полномъ видѣ съ ними никто въ печати не могъ и ознакомиться. Оказалось, впрочемъ, что рукопись Довгалевскаго не затеряна и хранится въ бібліотекѣ Кіево-Михайловскаго монастыря за № 1710-мъ. Въ настоящее время, благодаря любезному сообщенію намъ Н. И. Петровымъ списка съ этихъ интерлюдій, мы рѣшили напечатать ихъ, при чемъ сохраняемъ правописание подлинника въ общемъ характерѣ, но безъ надстрочныхъ знаковъ. Н. И. Петровъ, въ письмѣ къ намъ, высказываетъ по поводу интерлюдій Митр. Довгалевскаго слѣдующія свои соображенія. «Пересматривая и описывая въ 1893 году рукописи Кіево-Михайловскаго монастыря, я обратилъ вниманіе и на эту рукопись, снялъ копію съ интерлюдій и пересмотрѣлъ остальные статьи, входящіяся въ ней. При этомъ я убѣдился, что интерлюдіи сочинены не М. Довгалевскимъ, какъ я предполагалъ прежде, а ученикомъ его, ученикомъ піитики *Саввой Лебединскимъ*. Во 1-хъ, въ этой рукописи, принадлежавшей самому М. Довгалевскому, интерлюдіи переписаны съ ошибками. Во 2-хъ, въ приложенномъ къ рукописи списокѣ учениковъ піитики значится, въ числѣ другихъ, Савва Лебединскій, сынъ козака изъ Украины, изъ г. Мглина, Стародубскаго полку, который еще въ синтаксическомъ списокѣ аттестованъ у М. Довгалевскаго такъ: «Magister comoediae, salis sermonisque urbanitate abundat, debilis studio, lassatus incuria, extinctus labore, nonnisi propter annos detur commendatio». Такой только человѣкъ и могъ сочинить интерлюдіи».

Считая съ своей стороны этотъ вышеприведенный домысль уважаемаго профессора не окончательнo убѣждающимъ насъ въ авторствѣ Саввы Лебединскаго въ данномъ случаѣ, мы помѣщаемъ эти интерлюдіи, озаглавивъ ихъ, по старому мѣтнію, *интерлюдіями Довгалевскаго*, думая, что печатный текстъ дастъ возможность большому числу специалистовъ сдѣлать свои болѣе или мѣнѣе достовѣрные выводы.

Авторъ интерлюдій пользовался въ нихъ по мѣстамъ и румынскимъ языкомъ. Исправленіе этого румынскаго текста и переводъ его на русскій языкъ сдѣланы, по просьбѣ Н. И. Петрова, г-номъ Гроссу.

Извѣстно, что Митр. Довгалевскому принадлежать двѣ драматическихкія піесы «Комическое дѣйствіе» на Рождество Христово (1736 г.), и «Властотворный образъ человѣколюбія Божія», пасхальная піеса (1737 г.). Къ обѣимъ этимъ драмамъ, въ видѣ приложеній къ каждой, примыкаютъ по пяти интерлюдій.

¹⁾ 1865 г., февраль; 1866 г., ноябрь.

РОЖДЕСТВЕНСКІЯ ИНТЕРЛЮДІИ.

ПЕРВАЯ.

*Виходить астрономъ и хвалится своею наукою, до которой выхо-
дятъ два мужика, литвинъ, цыганъ, и прожегутъ.*

Ehey dla Boga iak-iem utrapiony
Z natury będąc szlachcic urodzony
Ktore szlachectwo gdy matka wrodzila
Panno wždy będąc we wszystkich nazyla
Rozum Katona mężność Hektorowa
S panienskiey krwi iest mnie statura owa
Znam co się dzieię y w piekle y w niebie
Fortuny nie mam y na-krok u sobie
Butow sukienki a czapki nie pitay
We wszystkim iestem tak jak widzisz witay
Iednak że tego niechce explikowac
Mam glowe mądre znam złotem szafowac.
Mam prespektywo astronomskiey sztuki.

Муж.

О бодай же в кузнѣ бувъ коли змерзъ у руки.
О сежи ми и в вашецъ стали приходжати

Астро.

I скажи не соромся якъ маемо звати
Jestem szlachcic wrodzony, lub bez drogiey szaty.

Муж.

А якууж ти тутъ вашецъ човпешъ веремѣю?

Астро.

Чи не хочешъ ти нас тилко вернутъ на менѣю.
Ale ja nie ten, ja znam co się w niebie czyni
Rożmowie moje slowo nigdy nie omini
Y ia zawsze zgadnie kiedy y orać do chleba

Муж.

Пархумъ идижъ сюда ос чортъ принѣсь с неба
Чоловѣва, сюди до насъ почуешъ розмови.

Пархомъ.

Чи не вивести до іого своен корови
Работ то вѣнъ чого чи не знае
З манацѣи, якое буде теля може и вгадае
Ну кажи якъ Бога боишся

Муж.

От не иметь вѣри также придивися.

Парлом.

А що баєть ти у чорта искажи за птвца
Чи мишь чи кажанъ чи перепелица.

Астро.

A ja iestem Polskiey nauki astrolog.

Мужъ.

Е се бачу той, що бавлят остронугъ.
Що вѣнъ наперед летуючу хватае
Около неба звѣзди избирае.

Циан.

О сежъ и я тута в мене ест кобила
Три роки жеребна да ще не родила
Лопати, чи не вгадаешъ дядку
Яке буде чи вороне чи яке на взгляду
Коли вороне дамъ добру заплату
Памятатимешъ и до смерти тату

Литвин.

Га га кабузнѣвъ о пчолкахъ чи знаешъ
Въ мшанѣву іост сколько чи вгадаешъ
А въ борцахъ чи живи чи не рушивъ недзведзь
Кажы чи знаешъ або уже не бредзь
Албо висенць горохъ колѣ треба.

Астро.

Czekay po trocha rzusie się clo niebie
Gwiazdy powidze iak toczosie kołem.

Парх.

А моеж нивя чи буде вже полемъ

Астро.

Patrzcie iak wpadnie znak planety Raka.

Мужъ.

Швиденко становись остроному рака.

Астро.

O summam injuria rusticorum
O tyrandem ztych wozowykorum
O jakiems dostal dzis u chlopskie ręki
Jużem nie cierpial takiey wielkiey męki
Lepiey bylo w Polsce recreandi

Мужъ.

О я кажу що вѣнъ надувь до оранди

Циан.

Ось ми коло тебе тепер погуляемъ

Мужъ.

І скроз спектива все всѣ поотбираемъ

Лит.

А я проводнѣва поламъ на дорогу

Што починѣвъ у насъ такую тривогу

Каже што дожду не будзе вѣ трохѣ

Муж.

А тижь не знашь крутохвоста здохи
 Озмѣмъ лишъ его въ руки хорошенко
 То вѣнъ переставе крутитця швиденко.

2.

*Виходить мужикъ сонъ розказує и прикликає до себе еще двоохъ. По-
 тому призоветъ бабу и цыганку; цыганъ приде за цыганку встѣхъ про-
 нудит.*

Що се прошу такеє на свѣтѣ човиется
 Чи во снѣ чи на евѣ се диво плетется
 Ужеж питався дика въ книзѣ чи не має
 Написано, або такъ хто чи не вгадає
 І всѣ так читали та не начитали
 І всѣ отгадовали да не отгадали.
 А такіи сонъ приснився що боже казати
 Що далибѣгъ принало ис хати втѣкати
 Тилко що бувъ приворхнувъ с працѣ хорошенко
 А схватився з опалу такъ дуже швиденко
 Стою якъ опаленній такъ дуже злякався
 Ажъ бачця Анголикъ з рогами до мене прибрався
 Тай кажет такъ на мене: чи бачивъ ти дѣво
 Я бачця гулкъ на небо ажно небо сиво
 А звезда велицузна да з мѣсицемъ бется
 Мѣсиць не пускає сюда вона къ мѣнѣ прется
 Дакъ я пакъ ище гѣрше хрищус молює Богу
 Якъ злякався да и назад лѣзу и къ порогу
 Ажъ бачится мене за руку Хувра да и ва пулѣ
 Дакъ у мене ис правои ноги иснавѣ постулѣ
 А дале якъ заgrimит якъ блисне знецаца
 Дакъ то и тогда и по всіому почала рѣзачка
 Ризати штурмовати колити пзбоку
 Якъ було мнѣ осталос у кума з уроку.
 Колиб бачъ хто сей снине заразомъ отгадавъ
 Ябъ остатню корову перѣстую отдавъ
 Лишь пакъ сподѣваюсь що Пархумъ може отгадати
 Пархумъ годѣ лишъ тамъ ходи лишъ до хати
 А що тамъ, іо що пакъ тамъ сонъ иди отгадай
 Будѣмъ ти не кобуешъ цур некъ тобѣ бѣгдай

- Кажыж што тамъ за сонъ а юже отгадаемъ
 Бо мя ту було лихословицю було такъже знаемъ
1. Тилко що бувъ прикоркнувъ с працѣ хорошенко
 Ажно приснився мнѣ сонъ сей да и швиденко
 Бачитса Янголъ з рогами прибрався до мене
 Сѣпае, торвае, вличе: устань лишъ Семене!
 Я швиденко кинувся всюди озираюс
 А тутъ що хивра хвата я не сподѣваюсь
 За руку, якъ же шпурне мною якъ мячикомъ на пуль
 Дакъ у мене ис правой ноги испавъ постуд
 А мѣсяць на небѣ и звѣздами бется
 А одна звѣзда з неба да до мене претса
 О мы сіого не кмѣтимъ якъ би отгадати
 Хйба Кузюберду мусмо позвати.
 Кузюбердо, га ходи сюда! чого?—Иди швидко!
3. Ужежъ бо мнѣ до васъ и ходити стало гядко
 1. От чи не знаешъ сну сего отгадати
 3. Атъ чортъ его знае да и чортова мати
 От хйба Настя баба що вгадуе всюди
 2. Алеж бо братчичу вона хорошаяж юда.
 1. Повдижъ ти лишъ по ей да вланыся низенко
 Щоб пріишла, бо пѣдемъ въ оранду швиденко.
- Баба.* Памагайбѣ сподарѣ дайте милостину.
 Глянтес на старостъ который отции сину.
 3. Об вовву мова воввѣ тутже, и вона якъ сакомъ нала
 Що мы хотѣли вликатъ вона якъ все знала.
 2. Угадаеъ же вона сей и сонъ що бутн мае
 Уже жъ нѣкого не турбуй певне угадае.
- Баба.* Що тамъ за сонъ дѣточки голосно кажѣте
 Коли що явѣи зліи то и не говорѣте.
1. Отгъ бачитса до мене янголѣ ходили
 Да и такъ приснилось бачитса збудили
 А звѣзда з неба в ротъ тилко не влетѣла
 Дакъ я швидко истудивъ дакъ вонаж не вспѣла
 А мѣсяць зъ звѣздами таке чинивъ диво
 Якъ журавля нарадивъ усе небо сиво.
Баба. О сежъ вамъ илетъ на хлѣбъ на плуд да на дѣтн
 Будеъ за кимъ на старость споквино силѣтн.

- Цыг.* Помагайбѣ нани чи здорови жадани
 Маешъ тугу на сердцу своему
 Що снилось во снѣ тезкови твоему
 Хиба вы мѣй дайте наибѣлшое сало
 Щобъ правдивой цыганцѣ за ворожку стало.
 Я знаю, що до васъ ангелы и звѣзды ходили
 І всаку потѣху до васъ приносили.
- 1* О сеж братця цыганка якая излиха
 На память до слова беретъ з торби якъ з мѣха.
- Цыг.* Уже жъ бо я не змилю якъ баба от тая
 Що вона брехала якъ сука старая
- (Баба).* А ти вже не слухав тоей мантачкы сыну
 Вона въ тебе зъ пазухи витагла хустину
- 2.* Чи справди, бабочко? дакъ вона и злодѣйка
 Да не згирша з неи бачу лементѣйка
 Я казавъ лучше було послухати баби
 Якъ вдарю не виденю дакъ чи мощъ у жабы
 очи повплѣзают.
- Цыган.* Соля мувже дахѣтъ куриче ха, ха, ха
 Тацкуры намури жда истули дракури та шушкуть
 Мушкуть нахлавде тараба давдубѣ жиберинту
 Здристиста нерѣдулицу ляндра попардечка
 На мандро наждала са що великая була в моего батка
 Ковбаса ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха.
 Що тутъ панове моеи жони голосъ чути.
 Хоревъ Маждала.
 А тебе чи катъ увѣсь що дѣешъ тут ты.
 Чи тобѣ користь дають чи яву заплату
- Муж.* І мы не бивали ей сюда в хату
 А вона пришовши да вкрала хустину
 Буде и тобѣ тое негыдиному сыву
- Цыган.* Дакъ вамъ за тее з неи наругатся
 Да коли бъ не нахвативсь то бъ ви збили братця.
- Муж.* Ище ми и до вѣта ей суку попремо
 Да и тамъ драла доброго дамо.
 І в громадску колоду ногами забемо.
- Цыг.* В нашимъ роду того не мае щобъ у колодкахъ сидѣти
 Чого ваши не дождуть и вси псѣи дѣты
 Лучше би цыгану не бути на свѣтѣ.